

talarpub@gmail.com

تالار

talarbrahui

talarbrahui

talarbrahui

+92 81 827824

پتہ خاک: 8

نہاد: 10 روپے

14-08 اگست 2026ء

سال: 23

تاک: 30

ایلوپنہ غاتیا

2 میکوپنہ

افسانہ: اعلان

(حسن ناصر)

جارج: "چل یک تن" اسہ جارج اس

(سکندر سالک)

3 میکوپنہ

افسانہ: دا افسانہ متوتو۔۔۔!

(یوسف عجب)

3 ناول: بخن سخت

(وحید ہراز، بسیمہ)

4 میکوپنہ

پت وپول: "غزل" نائب و "برنا زانا"

(حمید عزیز آبادی)

5 میکوپنہ

22 ناول: چپ راست

(نور پرکاشی)

6 میکوپنہ

ناول: وصول انا توار

(امبر برکت)

7 میکوپنہ

جارج: ڈاکٹر عالم عجیب ناسفر نامہ قطر، جارج اس

(آغا حق نواز شاہ)

8 میکوپنہ

21 ناول: دے آ بندغ آک

(غسان کشفانی / پروفیسر مخوار حیات)

غزل: افضل مراد

ہفتگی

All About #Brahui

کوئٹہ

براہوئی نابابت
براہوئی ٹی

دنیا نا آجبت

(شوگل)

انسانی شونداري ناسوب آن ہراڑے آسراتی تا کسراس
ملنگانے، ہموڑے بندغ نا چندا کن پین کبھی ویل آک با
پٹوک سلوک اریر۔ دا ویل آتیت غٹ آن بھلا ویل
چا گڑدی کچی نا۔ ہراڑان نئے پیرہ بندغ نا جان جوڑی
کن ویل آک ووی مسنوبلکن دے انا باستی عورتوک آ
لیم "اوزون" ع ہم ہنداخس نسخان رسیگانے کہ ڈغار نا
ٹپر پچر و دسا کنگ ع۔ ہراڑان توانائی نازیات کاریم اٹ
انگ نا گرج آک ودانو، ہندن گلشیر آتا دیر منگ نا
سوب آن دنیا نوکاپ آتا گڑتی ہم گھیو کرسا۔ ہندن
کنوئی دیر انا کبوتی نا ویل ہم غٹ آن بھلا ویل گوندنگ
انگ ع۔ مچ آ دنیا ٹی کنوئی آ گڑاتا کبوتی مون تینگ
انگ ع۔ کروڑ آ بندغ آک لنگڑی وینگ انا گواچی ع۔
کشت وکشار و ہڑدے نا کاریم نا گڑاتا واپار تون گندوک
بھلا بھلا ادارہ خاک ارب آروپنی تاکٹیا کنگ اٹی ع۔ و
دانا زہم دن تمنگ اٹی ع، کہ کروڑ آ انا ک لنگڑی وینگ انا
گواچی منگ اٹی ع۔ ہڑدے ٹی آ گرج انا گڑاک لس
بندغ نا وں و پچاغان مرسا۔ دنیا دا وخت اسکان

انسانیت نا اے ہند آ سر منٹے کہ انسان گڑا تیان ایڑتر
مرے۔ راتکی تو دادے کہ اینو ہم گڑاک انسان آن
ایڑتر ع۔ انا ک گڑا تارندائی رمب کنگ ٹی ع۔ پیرہ منہ
بندغ ع کہ ہراک پین ہنگار منگ ٹی ع۔ ولے ولدا ہم
اوقا جو فٹی کبوتی بنگ اٹی اف۔ دن کہ اینو نا دنیا نا غٹ
آن بھلا ویل دہشت گردی پانگلک و مچ دنیا نا ملک آک
دانا ایسری نا چاری ع۔ ولے کساس کنگلک مرک کہ
بروک آ وخت اٹی دیر غٹ آن بھلا ویل مرو و ہندا ہمو
ویل مرو کہ ہراڑا بھلو بھلو جنگ مرو۔ اسہ کنڈ آ کنوئی دیر
اناکتی نا خلیس، وایلو کنڈ آ باستی نا ونگ ناسوب آن
گلشیر آتا دیر منگ آن نوکاپ نادیر انا بھازی نا خلیس
آجبت نادیر انا کاٹم ناغل جوڑ مرو۔

ہینکار و شوکار عبدالحمید قلات پرنٹرز ٹیل روڈ کوئٹہ خان شیک کرسا 302
فیور 1 یونیورسل کمپلیکس جناح روڈ کوئٹہ خان تالان کرے

www.talarbrahui.com

جاچ

"چل یک تن" اسے جاچ اس

..... سکندر سالیگ

مستونگ نا دھرتی خلق عزیز آباد نا باقی، کوہ
آماج نا سیکائی، "استاد حمید عزیز آبادی"
اونا شاعری مرے یا پٹ و پول یا افسانہ
نگاری چُچ ۽ سفت اسے نا آہری اف۔

استاد محترم نا افسانہ غاتا کتاب "چل یک
تن" ہر آماج ادبی دیوان (رجسٹرڈ)
مستونگ بلوچستان نا بیمہ غان سال
2026ء ائی یونائیٹڈ پریس کونینڈ غان
شینک مس۔

دا کتاب ائی 26 افسانہ ۽ دا کتاب "چل
یک تن" آماج ادبی دیوان (رجسٹرڈ)
مستونگ بلوچستان نا پارہ غان شینک
مروک آ کتاب آتے ٹی "چل میکو"
کتاب ۽ دا کتاب نا سرپنہ "رجیم زام"
نا ۽ صدر آماج ادبی دیوان مستونگ
"حاجی شاہ بیگ شیدا" تینا خیال آتا درشانی
۽ "عزیز آبادی نا فکری گشاد" نا پن اٹ
نوشتہ کرینے۔ پروفیسر "عامر فیاض"،
"حمید عزیز آبادی نا" Paradin نا پن
اٹ لکھانے۔ پروفیسر "شہید غنوار
حیات"، "حمید عزیز آبادی نا افسانہ تون
ہم گام" آ تینا زرتول آ ہیئت آتے
کرینے۔

"کوہ راہشون و آبادی" داسر حال آ" سمج
بلوچ" تینا علمی و ادبی تجزیہ ۽ کرینے۔

سوسائٹی پروفیسر "حسن ناصر"، "چل
یک تن" نا بارواٹ افسانہ نگاری نازی آ
تینا گپ آتے کرینے۔

دا کتاب ائی تینا راج مخلوق نا بڑگی درشان
کتنگا نے۔ دا افسانہ غاک راجی، تاریخی،
تینا ڈیہہ انا رومان ائی لکھنگا نو۔ اوتینا
خواگر (قاری) ۽ دا گہو اتیرہ کن راج، ننا
مخلوق ہر اسے سختی، سوری تیان گد رینگ
انگ ۽؟

"امن میلہ، بیرمڑ، شاہی دربار، چل یک
تن، گڈ کبھو، بھاگ انا گد آک،
رومان" گچین ۽ افسانہ ۽۔

ہر افسانہ ٹی گچین منظر نگاری، کزدار نگاری
کتنگا نے۔ پلاٹ ہم تینے پورو کرینے۔
مکالمہ غاتا تو مٹ اف۔ گڑاس افسانہ
غاتی خواگر ۽ سیمینس ائی شامانے گڑا
سے ٹی تاریخی حوالہ اٹ کزدار ۽ درشان
کرینے تاکہ اونا خواگر تینا تاریخ و تینا ہمو
مڑ مجاہد آتا کزدار آں واجب مرے۔

براہوئی زبان اٹ دا لکھوک آفسانہ غاتا
زبان یا اسلوب بھارت گچین وڑاٹ نوشتہ ۽۔
افسانہ نگاری کوشٹ اٹ سرسبب منے۔
آسان زبان اٹ، وزبان نا چاشنی خواگر ۽
اسہ منین ۽ چاشنی اس ترسا اودے چس

افسانہ

اعلان

سُہب انا دے ٹک تون خلقت تینا پڈا نارند
اٹ نت دو خلگ کن پیش تماسُ شار
اٹ بندغ آک تینا تینا خید اٹ
چڑوک۔۔۔ ہراسٹ دا ٹک ایٹک رُمب
اٹی کس۔

غمتے السا۔ ہندا احوال نا گنڈ آ اوقا خٹک
چک مسر۔

انٹے کہ اوقا بروک آ دے انا قسمت نا
فیصلہ ہندا اعلان تون گنڈوک کس۔
خلقت۔۔۔!

بندغ آک اسہ ایلو ناغم وڈا کھ آتیاں بے غم
ہراسٹ تینا خید اٹ چڑوک کس۔ کس لُخ دے،

..... حسن ناصر

اسکان کس اس سچ اسکان۔
ہراسٹ ہیکہ ددیگ انگ کس۔۔۔ دا اشار
انا کل آن بھلا ویل داس کہ اوقا باقی تا دوتا
کیر آتے گد کزنگا کس۔

دے لکی پارانا گنڈ آن چپ دے کی پارہ
غان ٹک ایٹک۔۔۔

دا اعلان ۽ بنگ تون خلقت نا باحث مس
اوتے تینا خف تیا بھروسہ بنگ الو کہ دا
انت پانگ ۽۔

اوتہ بخت ہم اوقا دوتی الو۔
ایلو دے گور بام نا وخت خلقت تینا بامب
آ تیا چک سلوک دے انا ٹک انا انتظار ۽
کنگ کس۔۔۔

دے ہڑ دے آنہار دے ٹک آن ٹک
تس۔۔۔۔۔ ولے خلقت تینا خن تے تر
کرے۔

انٹے کہ اوقا شاہی فرمان نا دروغ ۽ تینا
خن تا خنوک آڑان زیات راست
تکارہ۔۔۔۔۔

☆ ☆ ☆ ☆ ☆

افسانہ تون است خواہی تخرہ اوتے کن دا
کتاب گچین ۽ کتاب اسے۔ پوسکن لکھوک
آتیکن اسہ راہشونی اس ہم ارے۔

ای دا پاوہ دا کتاب ۽ بایدے خوانر۔ دائی
علم انا بھری اس ارے۔ دا کتاب شاعر ۽

افسانہ

دافسانہ متوتو۔۔۔!

اوناپاروک آہیت آک کنے ہلکر۔ کن
تون پین سوج ہم الو۔ کنے دن چپ خنا تو
ولد اپارے، ”خلق الی ساڑی اونا خوانگ
و ہیرشت ناگڑاک کنے تہیت پارہ کہ او
بریک، اونا کوٹھی ٹی تخوک آ اونا کتاب
آک، اونا نوپکل آ سدری، اونا چوٹ
آک، اونا پچ آک، اونا چشمک آک،
اونا گھڑی داسکان تینا جاگہ غایتا تخوک
ء۔۔۔ نا برام ء تو بیرہ یک و نیم سال
گدرینگاس کہ اودے کنے آن جتا کننگا
ولے اونا یات آک کن تون دے ون
زندوک کنے وخت اس خفرہ وخت اس
ہوغفرہ۔ ای اوژان گہس ہم تیتے جتا
پانگ کپرہ۔ تیتے جنوزان سرپند منگ یا
پارفنگ تو بھاز بھلو بہیت اسے۔“

اونابہیت آتے بنگ تون ای سوچاٹ کہ او
تو گنکی نا کچ اسکان تینا ارغ تون مہر
کیک، اونا زینہ ء مرک انا گواچی پارسا
اودے جنوزان نوشتہ کیو تو گڑا دا خون کنا
کاٹم آ مرو۔ بیرہ تینا افسانہ سینا خاطر آن
کس ء مش تا گواچی کنگ جوان لکتو۔ دا
سوچا ای تینا قلم ء کاغذ اتھون اواراسہ کنڈ
آختاٹ کہ دافسانہ متوتو۔۔۔!

کہ اونا بہیت ہم گواچی نیکہ۔ ای اوژان
سوج کریٹ کہ گوانے انت نوشتہ کیو، کن
تون جنوزان آن بیدس پین لوزاف کہ
کاریم الی اتوتنا۔

تینا سُرُوک آ گد ء ٹہیسا پارے، ”ای
تیتے وخت اس ہم جنوزان سارپرہ۔ کنا
ارغ ناڈس اف ولے اونا گڈیکو جہہ ہم تو
جوڑا فلک۔ ای ایوہم تینا زندانا سنگت کن
وداری اٹ، ای ایوہم اوڑتو مہر کیوہ
بلکہ مست آن زیات مہر کیوہ۔“

کنا بہیت ء بنگ تون یکدم اونا خنک غلغو
مُسر۔ گلوٹہ مرسا پارے، ”ای منوہ کہ کنا
ارغ ناڈس اف، ولے اونا دامطلب اف
کہ اوکھوک آتھون حساب مریک۔ کہوک

..... یوسف عجب

آتیکن کفن مریک، اوفتے جہہ و جاگہ
کیوہ، مرک و ماتن مریک، کوٹ شاغرہ،
نیازی چار تو عدت الی تو لک تو اوکان پد
اودے جنوزان پارہ۔ نے داسکان دا
ساماف؟“
داہنگ تون کن تون پین ورنڈی الو۔ انتے

اوکان گڈ خوانگ نا بناء کریٹ، ”سجہ نا
درخت نا کیرغ آن ایو ولد خیال اسے
ٹی ڈب، دانیازی تو لوک کس۔ دم دروک آ
جون و جہین آخس تھون سماف کہ اٹ
وخت ء داتینا زندانا سنگت کن ودار
کس۔ دا پانزدہ میکو سال کس کہ او اسہ
جنوزان اسے نا وڑاٹ تینا زند ء تدیفنگ
الی نیکہ۔“

جنوزان نالوز ء اراوار بنگ تون کاوڑی ء
دروشم سیٹ کنے آہرا، ولے ای سرپند
متوٹ کہ انتے؟ کنے آوار کرسا پارے،
”نے تون انت شاہدی ارے کہ نی کنے
جنوزان نوشتہ کیسہ؟“
ای اودے پارے کہ نا ارغ پانزدہ سال
نا ء بے ڈس و نشان ء دا تو مرک اتون
حساب مریک۔

جہین آ کاغذ آک خنکا وہ نا ڈغار آ نبار کنا
مون آ تموک نسر ای سوچاٹ کہ دا کاغذ
آتے کنا سرسبب آ نوشت چشمہ غا آباد
مروک آ ڈغار نامیل جوڑ کنگ یک اگہ
ای زوت اس تینا افسانہ نا اسٹ انگا
کڑدار ء گچین ء ندرہ کشی اسے تون مون آ
اتیو۔ کنا افسانہ نا کڑدار اسہ نیازی اس کس،
اوہم کن تون امناکرے کہ اوکنا افسانہ نا
نیچے جوڑ مریک۔

افسانہ نا سرحال ء نوشتہ کریٹ، ندرہ کشی
کن بھاز کوشت کریٹ، ولے ہر ندرہ پچ
وڑاٹ جوڑ منگ الی الو۔۔۔ نیٹ کہ
ندرہ کشی ٹی بے سبب منگ آن پدای
ٹکاٹ کہ دانیازی نا درستی راستی ء بیانیہ وڑ
اٹ نوشتہ کیو انتے کہ تینا افسانہ نا دا کڑدار نا
بارو اٹ بیان کنگ کنے بھاز اوژان
لگا کہ دا وڑاٹ کنا نوشت بھاز زومونی
کاہک۔

ای افسانہ نا بناء کریٹ، ارامسہ ستر نوشتہ
کنگ آن پدا اسیکا سوچاٹ کہ دافنتے
خواہو تینا کڑدار ء بنفو۔ ہندانیٹ اٹ ای
اودے فٹوشنگ کن پارےٹ۔ افسانہ نا
سر حال ء خواناٹ: ”جنوزان“

ناول (3)

خن سخت

ردینک اس یک اودے ای لٹ تیوہ، دن
اف کہ ای اودے کسفوہ، و بہیت گل محمد ناء،
گل محمد انت ردینک اس کرو۔ گل محمد نا
کاریم ہندادے کہ ہر کس نا زابلول تموک
مرے اولس انتظار یک ہرادے چنادوی
مروای خف تیٹ تا آذان کروٹ، نے خبر
ء شام جان! گل محمد بھاز دیکہ کہ کنے

چنا اس مرے، اللہ اونا بنگ کنے چنا اس
تس، ای اٹکہ گل محمد ء خلیوہ؟“ میرضا محمد
گلو تہ ہسا پارے۔
ولے گل محمد تینا جوڑتے گٹ ہسا دافنا گپ
آتے خف تو ریکہ اونا ہوش گوش رضامحمد نا
چنا ناخرمی آخن تیٹ کس۔
”داڑے انت تولون گپ کرون میر
صاحب! ڈاکٹر آن موکل کبو، کاناہ اراغا
ایڑے مخلوق فریشان مرو۔۔۔“
”او۔۔۔ او۔۔۔ سہی پاسہ کابو۔“ میر ورنڈی
تس پارے۔۔۔ برجاع

دن اف کنا ایلیم ء کنے آ نبار است انا نا
جوڑی مرو۔ ہندن چناک پاریرہ اودے
میٹ آ نبار جیپ الی تخانرے، کنے تو کنا
ناسرپند آ مار پارے کہ گل محمد ء میرضا محمد
کسفینے۔ داسہ دیک کڈا سیٹ بنگ تے،
ای سوچاٹ اسٹ دادے کہ کنا ایلیم بچ دن
ء ردینک کپک کہ میر اودے کسے، اگہ
ردینک اس کرینے تو کنے پاریکہ امر کنا ایلیم
ء کسفک؟“ شاہ محمد است ء بھلن کرسا
پارے۔
نہ ایلیم شام جان اللہ دادے ء اتپ ہر کس

بر اللہ اتے نے شام جان! میرضا محمد
خلیس اٹ توار کرے۔ ”بس اللہ ایس
کنے، میر صاحب! نی اریس ناچ ء بکار اس
اف، نی زندہ مرے نئے بچ ء ڈکھ وویل
اسے نا پرواہ، اف اللہ نے زندہ کے۔“ شاہ
محمد میرضا محمد ء غیب خلک پارے۔۔۔
میرضا محمد بھاز خوش مس کہ اللہ کرے کہ
شاہ محمد داہبہ مس کہ گل محمد نادو آن ہپتال ء
سرمتنے انت اس منے اللہ نا کڈ آن منے۔
”حوال آتے ایت میر صاحب! گل محمد ء
انت نا جوڑی اس ہلک او بے سدھ مس،

شاہ محمد میرضا محمد نا اراغا سر مس، سر منگ
تون اوار ہلک کنگ ء شروع کرے۔
”ہرادے رضامحمد او بھلو نراس جوڑ منے۔“
میرضا محمد نا ایلیم نا مارپیشن پیش تہا، شاہ محمد
ء پپہ کرے کہ ”گل محمد ناراٹ تو لوک کس،
خوش خوش بے سدھ مس۔“ او پارے کہ
”ابا، گل محمد ء بھاز دوست تو ریکہ، اوتیٹ
گل محمد کن ہروٹی کس کہ چوہ بریک۔ اوکنا
ماما نا مسٹر نا خف تیٹ آذان کنگ کس کہ
بے سدھ مس۔“
”گڑا کان ہپتال آحوال ء تاملین“ شاہ
محمد پدین انگائب اٹ توار کرے۔۔۔
”سہی ء ماما جان کان۔۔۔“
ہپتال اٹ گل محمد تینا ایلیم ء خناز واس بش
مس کہ شاہ محمد است انا نا جوڑ اسے دن
مف کنے خنوفریشان مرو۔
میرضا محمد شاہ محمد ء خنا اسہ وارا بھینگا کہ
دن مف اوکنے آ دا بہیت ء شاپ کہ گل محمد ء

ای خلکت یا کنا اراٹ اودے کس گڑاس
کرینے۔

پت و پول

"غزل" نائب و "برنازانا"

.....حمید عزیز آبادی

داکن بیدس مطلع غان شیف اونا اسہ مصرعہ
آجمرے والیو مصرعہ تے مطلع نار دلیف و
قافیہ ناہمگر چُج مرے، غزل نا چاہوک آ
استاد آک داہم پارہ کہ غزل نا شعر آتا کچ

ء، دا ہم پانگانے کہ غزل ہمو خزم انا
چپھاٹ ے کہ او ہر اتم شکاری اسے نا پلوڑ
اٹی برے، اونا باغان اسہ دڑی ے توار اس
پیش تے۔ آخوند آتا دا مطلب ومعنہ غان
داہیت درشان مریک کہ غزل تینا بنداوی
تَب اٹ دڑو غم و عشقیہ سرحال آتا دامون
ایمون پیری تو کرینے ولے غزل زمانہ نا
ترند آ چار دست اٹ ترقی پسند مصنفین آتا
ہمو تیوی دعویٰ ے رد کر سائیتے ئی ہر سرحال ے
گچین ے ڈوڑ اسٹ جاگہ تنگ ناہمت ولاگئی
ہم تخسا کرینے۔ ایو غزل اٹ تینا بنداوی
مخت آن چپ تینے ئی تیوی راجی،
سیاسی، مذہبی و معروضی حالت آتے بیان
کننگ نا لاخ منے۔
بڑ کو دامنہ ستر ے نوشہ کننگ نا مخت دادے
کہ ہو بھو غزل نا تب و مزاج آبار،
براہوئی اسی شاعری ئی "برنازانا" نا چاج ے
بلیہ تو اوئی ہم نے وخت اتون اور اور
چندی عشقیہ، راجی و مذہبی یا ساڑی حالت
آتا ذکر بھاز کیشتر ڈوبریک۔
بلوچ راج انا تاریخ شاہد ے کہ او اول سر
اسے آن اسہ پاوا لی ے زندا سے تون ہمگر چُج
منے، اوتینا ہندا پہوالی آ زنداٹ امپ ولڈ
کر سائے بیرہ "برنازانا" نا درو شم اٹ تینا
عشقیہ جوزہ غاتا درشانی ے کرینو بلکہ اسی
شاعر آک زندا انا بلوچ آتے ہم "برناز
انا" ٹھو جوڑ کرسا "برنازانا" نا دامن ے پین
زیات شاییت ہم کرینو۔ ہو بھو ہندا وڑاٹ
"غزل" ہم "برنازانا" غانا تینا سینڈی ہر
سرحال ے خوندی کر سائے۔ ولے
"غزل" نا ہراہائی (ہیت) ے او "برنازانا" نا
ہائی آن اسل جتا ے۔ غزل ناہائی کن داہجی
المی ے کہ اونا اولیکو شعر (مطلع) قافیہ (ہم
توار) نا پابند مرے یا ردیف و قافیہ نا،

چُج یفت متنگ تون اور ہوزن آ نوشہ
متنگ یک۔ وخت اس کہن "برنازانا" نا
ہائی نا چاج ے بلیہ تو او شٹ یا مسٹ آن
ودیک مصرعہ غاتا تالان ے اونا ہر شٹ یا
چار مصرعہ قافیہ نا پابند ے، گڈ یکو مصرعہ ئی
"برنازانا" ہیت اس کرک "نا ساڑی متنگ
المی ے۔ ولے "غزل" و "برنازانا" نا مزاج
اونا سیاہ جغری، سگ و سید، حوصلہ ہمت
بٹ اسٹ ے ہمو کیفیت و عشقیہ جوزہ
غاک نے غزل نا پڑ آو بریرہ، ہندن ہندا
کیفیت و عشقیہ جوزہ غاک "برنازانا" ئی
ہم ساڑی ے۔ دا ہر تو م آ شاعری نا شُج آک
زمانہ تون اور تینا تینا مزاج ے مون آتخسا
تینے ئی ہر سرحال ے جاگہ تھو۔
دارواٹ "برنازانا" نا وڑک آتا چاج ے بلین
تو نے اوئی زندا انا چندی رنگ آک
خوانگ و جنگ کن بھاز جوان ڈو بریرہ
ہرافتا وڑک آتے درشان کننگ المی سر پند
مرویہ۔ "برنازانا" نا وڑک آتے ایماندار
پادہ فوج علی سلاڑی پار سار کریکہ:

"برنازانا" نا داہمو بنائی رنگ ے ہرا کہ نے
غزل ناہائی ردوم نا دورائی خوانگ کن ڈو
بریک، "برنازانا" نا داہوڑ کوٹھو تیان دا
درشانی مریک کہ اسی شاعر تینا عشقیہ جوزہ
غاتے ئی ہندا خس دڑگانے کہ اوئی محبوب
نا شونی نا جان، امی آرنگ درو شم ے بیان
کننگ تون اور اور تینا شونی و مستی تے ہم
اسہ جتا ے احساس و پام اسے تون درشان
کرینے، ہراڑان اوئی غزل نا زور و اونا
تب و مزاج نظر بریک۔ "برنازانا" غزل
آنا روخت اتون اور عشقیہ سرحال آتیاں
آجمر ساہین چندی راجی، قبائلی، مفروضی
و مذہبی و قومی نفسیاتی پہلو تے تینے ئی جاگہ
تر سائیتا روایتی آ مزاج ے شوندری نا کڈ آ
انگ اٹ سر سبب مس۔
بلوچ راج نے بیرہ اسہ قبائلی نظام اسے نا
تھوئی زندگی کننگ ے بلکہ او ہراڈ غار نا نگ آ
تول بش یک اوڈ غار سمندر ناہوڑ خشک انگا
موسم اٹ شُج انگا علاقہ غاتا تالان ے، ہندا

شاعری نا شُج آتے ئی "غزل" گل آن
زیات شرمند و پنی ے شُج اسے۔ شعر و ادب نا
پرکوک آ استاد ادیب و شاعرک غزل نا
اہمیت و کاڈائی ے داگر وادغان خلیہ کہ غزل
ناہر شعر تینا تھوئی اسہ جتا ے سرحال اس خوندی
کننگ نا لاخ ے، و تینا ہندا جوانی نا سوب
آن غزل شعر و ادب نا پڑ آ اسہ گچین ے شُج
اسے ناپن ے کڑک۔ اوتینا نوکیل آتب و
مزاج نا سوب آن زمانہ ناہتختی و سوری تے
سگسا زمانہ نا ترند رفتار تون تینے ہم گام
کرینے، اونا ہندا جبر ت آن او نے بیرہ
شاعری نا ایلو صنف آتا نیام اٹ تینے زندہ
تخسا سفر کرینے، بلکہ وخت اتون اور اور
تینا درو شم اٹ جمالیاتی حسن ے برج اتخسا
چندی راجی، سیاسی مذہبی و معروضی حالت
آتے ہم تینا شاییت آسینڈی جاگہ تھو۔
ولے گڑاں پام خواجہ غاک غزل نا تب و
مزاج ے پراگندہ کننگ کن دا جدید دوراٹ
ہم تینا کوشت آتے برج اتخسا کرینو، ہندا
کوشت آتے ئی "انجمن ترقی پسند
مصنفین" فکر انا خواجہ غاک داکن مست
تینا ہی ے زور اس خلگر، کہ غزل نا اصل
روح ے پراگندہی نا گواچی کین، دارواٹ
اوکل غزل نازی آچندی دوبہ غاتے خلگر،
دا پاریر کہ غزل چڑہ نیازی نا زلف و کلک
آتا دامون ایمون پیری یک، اوتینا عشق
وسوز ناقصہ غاتے ئی اختہ دنیا نا ایلو ہڑو
جنجال آتیاں بے چکار ے، اوانسانی ویل و
ڈکھ آتیاں چپ تینا ذاتی ہجر و وصال یا
عشقیہ سرحال آن وارخواہی اف او بیرہ تینا
دنیا ئی اختہ ے۔ داہبت اٹ غزل گو شاعر
آک غزل نا خ تھو ے کرسا پارینو کہ انسانی
فطرت عشق انا جوزہ غاتیاں نمں متنگ
کپک، او دا سوب آن کہ عشق نے بیرہ اسہ
انسانی ڈول یا جوزہ اسے بلکہ اسہ عالم گیر
ے حقیقت اس ہم ارے، غزل آن نمں
متنگ حقیقت ے چُج تنگ نا بیرہ ے۔
غزل ہر اتم تینا بنائی گام ے ہر فہ تو اونا
مزاج و تب وادنا خواست آتا بارواٹ دا
پانگانے کہ "غزل" نیازی تون ہیت
گپ یا نیازی نا بارواٹ خیال آتا درشانی

علاقہ نا خشک انگا موسم اوفتائب و مزاج آ
تینا زہم ے ہی ے وڑ اسٹ تالان کرینے۔
ہندا سوب آن نا مخلوق باسن علاقہ غاتیتی
جال کننگ کپک۔ اوفتائب ے اوفتائب علاقہ نا
شُج انگا موسم بھاز جوان ساچک۔ جغرافیہ نا
چاہوک آک دا پارہ ہراہوڑا انگ علاقہ یعنی
مُش و دامان اٹی رہنگرہ او جاگہ نا مخلوق ترند
تب مریک اوفتے باسنی چُج ے وخت اس
جوان ساچک، نا مخلوق ہر اتم کہ تینا مال و
ساہدار تون اور کچھی و سندھ انا کڈ آ
مجبوری اٹ سفر کریکہ توہمو جاگہ نا باسنی
اوفتائب ے چُج ساچتے۔ ہندا خیال و کیفیت
آتے "برنازانا" تینا ٹھو تیتی اور شاعسا
تینا سینڈی خوندی کرینے۔
لے کئے کاوہ مُش آ
داڑے کئے گرمی ہٹھا
زیب جان تینا کاٹم ے مشا
"برنازانا" ہیت اس کرک
(مینگل 2)،
نا مخلوق نا تب ے اونا رہنکوک آ قدرتی
شاگرڈش و درنگ، ہنک و تھار، مُش و دامان
نا پدین آگہوش ہندا رخہ در ساچک کہ او
"برنازانا" ٹھو تیتی دارا سٹی ے درشان ہم
کرینو:

سیٹا پدین ے درنگ انا
قربان مریو نارنگ انا
سوچا گچین ے وگ انا
"برنازانا" ہیت اس کرک
(مینگل 3)،
غزل نا تب آبار "برنازانا" تینا رفتار تون
شون ہلسانت اس کہ ہمو وخت انا معروضی
حالت آک ڈکال، سیلاپ یازی جم نا وڑ
انگا حالت آک مسنو، اوفتے نے بیرہ تینے
ئی جاگہ تھو کہ تھوک تدوک آ دورا نا ہم
حالت آتے تینا ٹھو تے ئی اور کرینے۔
غزل و "برنازانا" نا تینا ہندا کاڈائی ے کہ او
تینا ہر شعراٹ جتا جتا ے سرحال خوندی کیرہ۔
پت و پول آن دا حقیقت درشان مریک کہ
"برنازانا" ہم تینا ہر اسہ شعراٹ جتا سرحال
تے ہندی کننگ نا پورو وڑاٹ پابند ے۔

ناول

چپ راست

(22)

نور پرکاشی

چنا تا ادب نازی آگج اس کاریم کروک و
بوگ شوگ آنو شکار ”نور پرکاشی“، گلشن آہم
جوان ۽ گرپ اس تنگ۔ اونا افسانہ غاتا
کتاب ”لارہ“ شینک منے۔ ہندن اونا
بوگ شوگ ناول ”چپ راست“ نایر دوریہ
”ستار“ نا خوانوک آتے کن مونی انک
انگ ۽۔ (شوکار ستار)

مخلوق نا بیاعتباری تے کھنگ کن اُست "دا جوڑہ خدو نا سے۔۔۔ استو آن آنجہ
پاریکہ کہ اسے چکو عیب اس مرے باباس
خن خف بر بانک یا زنو۔۔۔ پین آخا
قدرتی ۽ خال اس کہ بندرغ نا پیدواری
جوان ۽ گڑا سے۔۔۔ ولے داڑے ن کن
دے ون اسے اسے خن اسے تیر۔۔۔ واہم
نئے تینا کاریم ۽ پستی ٹی کروٹی کس۔۔۔
سنگت آک پاریر کہ جلسہ نا تیار یک ایر
مسنو، داسہ نے جلوس نادر وشم اٹی جلسہ گاہ
غادر وٹی ۽۔۔۔ پیرہ جان نا ظالمی نا اینو ہم
کنے ڈھکس کنے جوان ۽ گڑا انا جوڑہ اس الو
کہ خرا کیو تے جلسہ ٹی کاو۔۔۔ خدو عید آ
ہرا جوڑہ رینگا کس کنے ہمدے تختی سوری
کن ڈکاسٹ اینو کہ پیناٹ تے تو اوہم
غصہ غان تر برساتیے گو؟ نڈو تیریس گوس
۽ اٹ کہ چکا زاری کریہ اوگوڈہ غاتیان
یتے بوز تورے شیف بتو۔۔۔ رودین
گو؟ نڈا انکا شلوار ۽ کنا برابر جاگہ غاتنگ
کن چکا تو شلوار کنا شیف نت تا تما۔۔۔
"بوئے داسکان ربڑ شاسہ۔۔۔" رودین
شلوار ۽ شیف تمنگ آخنا تو پیشانی ٹی تینا
خلک ارمان کرے۔۔۔ ای دوزو شلوار ۽
ہڑوتم آدو تے ٹی بڑا کریٹ سنگت آک
کننا کل خمارہ کنے غا۔۔۔

رہی آنجہ گوش کنسا کنے پیناٹ کریکہ ای
خلیس آن اسے دوٹی شلوار ۽ توریسٹ ایلو
دو ۽ بوزا کرسا سلام آتا جواب آتے ترسا
سٹ۔۔۔ دے اس کہ ہال اٹی پتیرنگان
تو کنا ہوش کاریم ۽ یلے کرے۔۔۔ ہال گج
چنانا پوکس چناک غرغزارہ۔۔۔ ہال
انا دیوال آک چہ کنا وٹماڑ جان نا پوسٹر
آتیاں شیرہ سر ہال انا چھت اٹی تہوا کن دہ
دوازدہ پھلک خلوک سر او فتنے ٹی انگور نا گچ
غانبار ٹماڑ تے دسک آتے ٹی لڑونج
کریہ۔۔۔ ہال بھاز زینا خنگا کہ ہرا پلو آ
ہروس چہ چنا تا کاٹمک و ٹماڑک
خنگارہ۔۔۔ جلسہ کن باقاعدہ اسٹج جوڑس
لاؤڈ نا بست و بندس ڈاٹس اس تنوک
کس۔۔۔ چناس ڈاٹس آن مانیگ دوٹی
چیہاٹ کرسا کنے نازیفیکہ۔ پوسکن ۽
پوسکن ۽ چہرہ کنا مون اٹی بنگ سر۔۔۔
سوچ خلک کہ سیاست پیرہن ارامہ بندرغ
کننگ افن دا حویلی نا بندرغ بندرغ چنا چنا ۽
داسی اٹ بلکنے۔۔۔ سنگت آک کنے
بھازچی وگڑاٹس دھکے غاتے ٹی ایر اسٹج آ
زئد فیر۔۔۔ ای پدین ۽ آڑسندہ اس
کشاکش کرسی آ آسرات زئد اٹ۔۔۔
اننے کہ چکیو دو کنا شلوار ۽ تو ننگ اٹ
بارسوس۔۔۔ ہال چناتیان و پنکھ غاتے
ٹی لڑونج ٹماڑ تیان اسے وڑ
غرغزارہ۔۔۔ اینو کنے درک لنگ کس
کہ حویلی ٹی چناک اخس زیات مسنومرو
تے گھڑ آتیاں پیش کشس گڑا خبر تک
کہ اخس ۽۔۔۔
ڈاٹس والا چنا ۽ تھو کہ دیڑس ولے مانیگ آ
ڈن لپاس کس پاسے داسہ مانیگ ۽ گٹ
اٹ خلاسک۔۔۔ اوہٹ کنے خواہفنگ
کن گیگ کریکہ۔۔۔ رودین بادیں

"سرکار ناسی اکن دویگلوک آک کیمی وار
لغوش کسیرہ۔۔۔ ولے اڈ پلہ۔۔۔
نئے ہر حالت حویلی ٹی جلسہ کروٹی ۽۔۔۔"
کنا جوش آن پڑ چکا تقریر کپاری ناچ انا
پٹ آتے جک کرے۔۔۔ کل اٹی اسے
پوسکن ۽ طاقت اس بس۔۔۔ شادین ہکل
تس۔۔۔

"جمہوریت۔۔۔" سنگت آک جواب
ہڑسار "زندہ باد۔۔۔" نن بھاز جوش اٹی
کا کا نا حویلی آن تینا حویلی کن ہڑیگان تو
رنداٹ کا کا نا عذابو ۽ ہکل اس بنگن۔۔۔
"انقلاب ہو غسا ہو غسا۔۔۔" کا کا نا
انقلاب نا نعرہ نا وردی ٹی سنگت آک دو
تے بڑا کریو ولے ہو غسا ہو غسا ۽ بنگر تو دو
تے شیف کریو، او فتنے انقلاب نا رنداٹ
ہو غسا وڑتو۔۔۔ ای ہم ٹک خلک کہ
انقلاب بھاز سخت ۽ گڑا سے خفک ہم ولے
اسے وار سیر آ ہو غفک ہم۔۔۔

جلسہ نا تیاری شروع مس۔۔۔ کنا ٹماڑ
تھون اور پمفلٹ آک پیش تمار۔۔۔
کنے ٹماڑ تا ٹک اسے آڈن زئد فیر کہ داسہ
تماٹ ایہ تماٹ۔۔۔ ہراڑے ہراڑے
پیاز و شیر جان نا پوسٹر اس ہموڑے
ہموڑے کنا وٹماڑ جان نا پوسٹر آک ہم سخت
مرسا سر۔۔۔ حویلی نا دیوال آک چہ چش
سر۔۔۔ ٹماڑ خین خین دیوال آتے
زیدار کریٹ سنگت آک ہر چنا نا گھڑ
اٹی ہنا اودے گونجک ترسا گونجک کننگ
سر کہ کنے وونٹ کیر و جلسہ ٹی اور مرسا
جلسہ ۽ سر سہب کیر۔۔۔ نن چنا تا فرق ۽
تھون کہ ہرا چنا سہب انا کن تو ن کس شام انا
ہم کن تو ن ارے اف۔۔۔ شکل و درو شم
آک نئے ہم گڑی فیر کہ شیر جان نا بندرغ
آک دیر ۽ کنا دیر ۽۔۔۔ کنے لگا کہ دا
سر گڑوانی ٹی نن آخا بلکہ چناک نئے گونجک
کننگ ۽۔۔۔ اسے چنا سے ای دیتہ پیدوار
کریٹ بھاز پرخ الو ولے اونا اسے خف
چنک اسے خف دن اس بھلن خنگا کہ کنا
کا کا سینا چنا اس کس یا کنا ایلیم اس کس دن
تھو۔۔۔ داخہ درخنا کہ وخت اس کنا
رنداٹ کس وخت اس شیر جان نا۔۔۔

شادین کنا چپ راست آتیاں سینہ ۽ سنج
کرسا سلوک سر۔۔۔ مانیگ والا چنا
ہرے کتو کنے تقریر کن خواہے۔۔۔ رودین
۽ دا اشتانی آن بدسک۔۔۔ ولے داسہ
چچ متنگ کتو کہ ہال چنا تا شور آن کر
کریکہ۔۔۔ ای بش متنگ سٹ کہ
رودین کنا ہڑوتم آکوپہ غاتیا تینا ہڑوتم آدو
تے زور آن خلسا کنے بش متنگ آن
تورے وخف اٹی کنا پارے۔۔۔
"پام اٹی بش مرلیں شلوار ۽ سخت تورس اسٹج
آک اس دن متنگ کاٹنگ پاش آ انقلاب ۽
باس تڑی کن اتوس۔۔۔" رودین نا دا
وخت دا ہیئت آک کنے بد لگار مطلب
رودین کنے چچ اس سر پند مفک۔۔۔ اینو
حویلی ٹی داسیاسی گام گچ ۽ تو کنا سوب آن
۽۔۔۔ پیرہ جان و بلہ جان۔۔۔ دینو نو کر
آک کہ فریشان ۽ تو کنا وجہ غان ۽۔۔۔
ولے کنا خنوک انا سنگت ۽ کنا شلوار آ باور
اف۔۔۔ خبرای ڈراما ٹی پشندہ اسے تون
بش مسٹ ڈاٹس کن مون کریٹ مانیگ
والا چنا کنا دواڈن دورت اس ہلک مانیگ ۽
کنا دوٹی تس۔۔۔ چنا تا دروت ہلنگ کنے
وڑا۔۔۔ ای اونا کاٹم آدو ۽ چریفہ پڑہ
غاتے اس کریٹ۔۔۔ مانیگ ۽ ہف
کریٹ کہ ہر وٹے کہ توار تے یلے امر ۽
کہ ہف انا توار چچ آ ہال اٹی پنا یگ آن
کنا باس اسے وار ولدا پنا۔۔۔ ٹماڑ اس
بریر کنا وخت آن چوٹ انکا باس آ لگا
خنک کنا تارمہ کریو دن کنے کٹو کہ
باس شیردین گانے یا ٹماڑ۔۔۔ کنے کننگ
کن وخت ہراڑے رینگوس کہ ٹماڑ آتا
پر اس شولنگ۔۔۔ گج آ ہال اٹی چنا تا
ٹاؤٹنگ شروع مس اسٹج آ زئدو کہ
سنگت آتے ٹی ہم تاڑ واڑ تما۔۔۔ کنے
ٹماڑ آک راست متنگ کن الیوس۔۔۔
ای یتے ڈاٹس اٹی ڈاٹ داسہ پانادی سیل
کریٹ تو حیران مسٹ۔۔۔ ہال انا تھٹی
پنکھ غاتا ہٹن تے کس خلکوس پنکھ
غاتیان ٹماڑک پیرامپ آنبار چرخ کنسا
چپاٹ آنبار چنا تا بوز و کاٹم تے ٹی لنگ
سر۔۔۔ (برجاء)

ناول

دھول انا توار

9

ہنگ آن پدیتنا چناتے اکیڈمی ٹی داخل
کنگک بناو کرے۔ بھازشوق اٹی ورناک
کتب قلم دوئی کریر، اکیڈمی آہنگک بناو
کریر۔ خیر جان اکیڈمی ناوخت ہر دے
دھول خلنگک نامزموری ۽ ہر فے کہ دھول
انا توار مس ہمووخت تینا چناتے تعلیم دوئی
کنگک کن راہہ کہو۔ تاکہ تعلیم دوئی کنگک
برجاسے۔

ہندن باقاعدہ اکیڈمی ٹی خوانگک برج
مسک۔
ہنداجر نگر ٹی ناماڑی ٹی سر مس، کہ نگر ٹی شاہ
بیگ اونا سنگت آک نادر آباد نا شار آن
استاد ایلسو، اکیڈمی بناو کرینو، تینا مار سن
تے تعلیم تنگک ۽۔ داخر ۽ ہنگک تون نگر ٹی
کن ڈغار تین مس، نگر ٹی پارے کہ پارہ
گوازی گوازی باوہ ناریش اتون گوازی۔
اینو ہندن پہرہ مریوہ کہ دا شاہ بیگ اونا
سنگت آک کناریش اتون گوازی کنگک
۽۔ میر داد پارے نگر ٹی صاحب دا تو فک نا
خلاف قلم دوئی کرینو۔ اگہ دا خوانا تعلیم
دوئی کریر، گڑا ننا سرداری، نگر ٹی گری،
درباری نوکری ہر گڑا بروک آنسل انا ختم
کیروہ۔

نگری پارے او دا دھولی خیر و نامارخون
ملو، کناسل ۽ تینا غلام جوڑ کرو، نگر ٹی جذباتی
ڈرائی پارے ہر حال دا اکیڈمی ۽ بند کروئی
استاد آتے زفونی ۽، او فتنے ذلیل کروئی ۽
تاکہ دا اکیڈمی بند مرے۔
برجاسے۔

کنگک بناو کرے۔ بھازشوق اٹی ورناک
کتب قلم دوئی کریر، اکیڈمی آہنگک بناو
کریر۔ خیر جان اکیڈمی ناوخت ہر دے
دھول خلنگک نامزموری ۽ ہر فے کہ دھول
انا توار مس ہمووخت تینا چناتے تعلیم دوئی
کنگک کن راہہ کہو۔ تاکہ تعلیم دوئی کنگک
برجاسے۔

آباد رابطہ کرے پٹن آن استاد آتابست
و بند ۽ کریر۔ اوشاہ بیگ نامخت ۽ سر پید
مسر، مخلوق نا جنجالی تا احساس مس گونی نا
مش آہنار۔
خیر جان خوشی آن دھول ۽ نخ اٹی شاعناوشار
انا کنڈ آگام کرے، اودے سانس کنادھول
انا توار آن اگہ دا اکیڈمی نا بند او مرے گڑا
سر سہی مرو۔ خیر جان تینا مار ۽ تین تون
ہر فے کہ کنامار ہم تعلیم دوئی کے۔ دھول انا
خلنگک بناو کرے ہمو لہر تعلیم نا کنڈ آ
مخلوق ۽ دیک۔ ڈھم، ڈھم، ڈھم۔ دا توار
علم انکس، دا تعلیم نا توار کس، مخلوق دھول انا

المی استاد گچین و ضروری ۽، داڑے استاد نا
مکبوتی ۽ تعلیمی ادارہ غاتا ہم ہمو مزہ اف کہ
گچین ۽ تعلیم اس نا مخلوق دوئی کنگک کے۔
شاہ بیگ ہشندہ کر سا پارے ہر جبر انا مٹ

..... ابرار برکت

اکن اسہ گچین ۽ فیصلہ اس بھاز اپین کسرتے
ملک، دن کہ کن نگر ٹی نا جبر انا خلاف نادر
آباد آہنار زار شانی کن داسن کن پین
بھاز آکسرک ملنگار، نادر آباد نا شار آن
انگریزی، ریاضی و سانس انا استاد تین نا
مخلوق کن علم و شعور دوئی کنگک بھاز اڑزان
مریک۔ نن نادر آباد نا بشعور آ مخلوق تون
حال حوال کینہ او سنے استاد ایتروہ او فتنہ
کنشت ہیرشت کل آسراتی تے ایتنہ ہرا
بھتہ تے بازار آن نگر ٹی کن جمع کریرہ ہمو
پیدہ غاتے داسہ نگر ٹی ۽ ہنگک بند تو مس ہمو
پیدہ غاتین نن استاد آتے تنخواہ ایتنہ تاکہ نا

خلگک۔
نہ نہ۔ نہ داسہ دا وڑ دشمنی نن بدنام
کیک۔ نادر آباد آہنگک آن کل مخلوق نا
خلگک نن ٹی خلوک ۽ کن انت ظلم کینہ
یا انت جبر کینہ۔
ایلو کنڈ آ ورناسرخیل آک شاہ بیگ، اسلم،
رحمت و ایلو کل بنجائی چوک آ جمع سر۔
شاہ بیگ تران کر سا پارے "کسرتا ملنگ
بازار نا ملنگ نا اولی سر سہی ۽، ولے اصل
جھیرہ نا مخلوق نا نگر ٹی و تعلیم دوئی کنگک نا
آسراتی ۽۔"

او تران اٹی پارے "دا نعرہ بازی پرلین
کانفرنس زار شانی نا جبر انا ناخ ۽ ولے اصل
سر سہی ہمووخت مرو کہ نادر بروک آنسل تعلیم
دوئی کرو بھلا افسر و ایلو بھلا جا کہ غاتا سر
مرو۔ ہرا اڑان پد نگر ٹی نا بادشاہی ناچ معہ
اس مفرو۔ نگر ٹی ہر وڑ کوششت کرو کہ نن نا
بروک آ مخلوق او فتنہ غلام مریوہ ولے اگہ نن
آسرات مروئی ۽ گڑا داسہ تینا چناتے تعلیم
تین علم و شعور زانت انا کنڈ آ دین۔۔۔"

ورنا سرخیل اسلم مستی بس، پارے "شاہ
بیگ تعلیم دوئی کنگک کن جوان ۽ تعلیمی ادارہ

کسرتا ملنگ آن پد شار انا ویرانی الیر
مسوس، شارچ داسہ کاروبار، دکانداری،
گاڑی تاہنگک ہنگک آن زیبا نسک۔ مخلوق
آسراتی نا قح ۽ خنا ہندن پہرہ مس، اگہ جید و
خواری ہندن برجاسے نگر ٹی اونسل آک
نن غلام جوڑ کنگک کپور۔

نگری تینا ماڑی نا کھر ٹی آن شار ۽ ہنگک
نس، نگر ٹی تینا مسخت اٹی سر سہب
متو بس، ہندا خاطر مونچا زیات نس۔ او
شاہ بیگ اونا سنگت آتیا بھاز سوخت نس کہ
داہندا کان نادر آباد آہنار پاریر کہ کن اعزت
نارکھ ۽ کتوس کنے پٹن صحافی تا مومن اٹی
بدنام کریر۔

نگری توار خلگک میر داد ۽ پارے، دا بینگنی
نا پرواہ ۽ کتوس کسرتے بند کنگک آن پد ولدا
ہم کسرک ملنگار۔ ولے نا مومن آواسکان
ہم کاٹم شیف کتوس۔ دا نا تخت ۽ ہنگک
اٹ اگہ لگوک ۽۔ دا شاہ بیگ اونا سنگت
آک نسل در نسل مخلوق ۽ نا غلامی آن کشک
اٹ لگوک ۽۔ اگہ دانسل در نسل ہندن
بیداری ٹی مسرتو بروک آوخت اٹ کس
کاٹم ۽ شیف کنگک کن ناماڑی آ بفر۔ کس
نا بھلنی ۽ منپر۔ میر داد نگر ٹی نا غصہ ۽ خنا تو
پارے خواہی فی حکم کر کہ شاہ بیگ اونا
سنگت آتے مرک انا گواچی کین تاکہ کس
اس دا سوچ ۽ خلگک کپ کہ نا مومن آ کاٹم ۽
بوزکے۔

نگری غصہ غان سگریٹ نازی آ سگریٹ
کشکک نس او تینا سگریٹ ۽ ڈغار اٹی

"غزل" نا تَب و

"برنازا نا"

.....4 میکو پنہان برج

اونا ہندا ٹھپو تپتی تینا یار نا ذکر ۽ کنگک تون
اور اسی شاعر تینا ساچو آ چا گڑ دا تون
اور تینا مزاج و نفسیات و تینا تب و مرو ہم
بیان کنگک اٹ سر سہب خلنگک۔ یعنی اسہ
ٹھپو ٹی چندری سر حال آک ساڑی ۽۔۔۔
"برنازا نا" نا شابتی نا اندازہ ۽ نون دا رگو غان

کونا (شال) قلات مستونگ تباہ

امت کرے بھاز ہم گناہ

رب ایستہ او فتنے پناہ

برنازا نا ہیبت اس کریک

(6، فوج علی)

پٹ و پول و احقیقت ۽ درشان کیک کہ او

ہرا زندانا سر حال ۽ کہ "برنازا نا" غزل نا

سینہ ٹی ساڑی اف۔؟ یقین اٹ زندانا

سر حال آک غزل نا تاریخ آن مست نن

تون "برنازا نا" نادر و شمش اٹ ہنگک و خوانگک

کن بھاز جوان دوبریرہ۔

6۔ فوج علی سالاری

(مینگل، 4)

گاڑی سلوک ۽ لاٹ (لاڈ، انگریز) انا

ہر فیس بری ۽ پاٹ انا

گوری مریونا کاٹ (قد بلا د) انا

برنازا نا ہیبت اس کریک

(مینگل، 5)

ہراوخت آک بلوچستان اٹ بھلا زمی جم

1935ء اٹی بس تون چندری بندخ آتا

تاوان و مال مڈی تے نسخان رینگا، ہندا

زمی جم ہم "برنازا نا" تینا ٹھپو تے اٹی اوار

شاغسا تاریخ نا پنہ غاتے ٹی خودی کرینے:

بھاز جوان خلنگک کینہ ہرا تم انگریز

بلوچستان آکوزہ کرے، او تینا جنگی ساز و

سامان تے سرکنگک کن بولان اٹ ریلوے

لائن ۽ باقاعدہ وڑاٹ تالان کرے۔ ہر

ریلوے اسٹیشن آدیر انا ناچی (ٹینگی) تے

ہم خلگک۔ ہندا دیر انا ناچی تا ذکر ۽ ہم

"برنازا نا" اُسٹ آن دتنے:

ناچی سلوک ۽ دشت انا

قربان مریونا گشت انا

پھل اس اریس نیشت انا

برنازا نا ہیبت اس کریک

جاچ

ڈاکٹر عالم عجیب ناسفر نامہ قطر، اسے جاچ اس

..... آغا حق نواز شاہ

است خواہک کہ دادے وار دار خوانو۔
نوشکے آڈاکٹر تینا سنگت آتے سفر اسے کن
راضی کنگ نا بھاز کوشست کیک۔ ولدا قطر
آن نوشکے نا سنگت اسے آفون اس
بریک کہ محمد عالم مسرور وڈاکٹر عالم عجیب
عقطر آ، برام آبدنگان، تو دا سنگتی کن آغا
ضیاء اللہ شاہ ہم دا سفر اٹ اوقا ہمراہ
مریک۔

شال آن کراچی اسکان ولدا اوکان پد قطر
اسکان سفرنا ہر ہر ہیبت کتاب اٹ ساڑی
ع۔

ڈاکٹر صاحب تینا مہماندار و خضدار آن
کراچی اسکان ہمراہ عبداللہ سالولی نا
شخصیت و مہمان داری نا باوراث ہم
جوان غورٹ اسٹیٹ بیان کرینے۔

سفر نامہ ٹی ڈاکٹر امارات نا ایئر ہوٹل آتا
زیبائی نا ہم سفت ع شاعرانہ انداز اٹی
کرینے۔

اوکان پد دینی نا بڑ آن بھاز جوان غمنظر
کشی اس کرینے۔ ولدا دینی نا بارواٹ
پاہک کہ دینی بھاز زیبا جاگہ اسے،
آسمان تون ہیبت کروک آبلڈنگ آک،
دیچہ اخہ منزل نا بڑیک تا، ہر تو
ٹوپ تما کہ۔

ولدا او قطر ودینی نا سفرنا بارواٹ نوشتہ کرسا
پاہک کہ قطر ودینی نا سفر جہاز اٹ بیرہ 45
منٹ ناکس۔

مون مستی لکھک کہ ننا قطر نا بلوچ آک
تینا بلوچی (خوشامد) مطلب حال حوال ع
گیرام کریر، بیرہ جوٹکٹرا اسکان ہیبت
ختم کس۔

کتاب اٹ ڈاکٹر صاحب تینا مہماندار
آتا مہمان داری نا ہم بھاز سفت ع
کرینے۔ قطر نا تاریخ و جغرافیہ ہم بیان
کرینے۔

سفر نامہ ٹی پطرس بخاری ناچکو کہہ اس
ہم بھاز زیبائی اٹ ایسے، بندغ عجنک آ
مجبور کیک۔

داسفر نامہ براہوئی زبان وادب اٹ اسے
گچین ع وکی اسے۔ ننا مخلوق بایدے دا
کتاب ع ضرور خوانے۔

کس اس قوم انا سردار یا پین بھلو بندغ
اسے آکاہک تو اوتینا بنگ نا سخت عتینا
حوال اٹ پاہک۔
کے ہم اونا دا ہیبت بھاز دوست بس۔

بھاز زیبا غورٹ اسٹیٹ بیان کرینے۔
ڈاکٹر صاحب قطر نا سفر نامہ غان مست
تینا کتاب اٹ شال آن اسلام آباد نا سفر
ع ہم بھاز جوان وزیبائی اٹ خلانے۔

ڈاکٹر صاحب تینا حوال (سفر نامہ) نا بنا
ٹی تینا لس مخلوق نا جنجال آتے بیان
کرینے کہ اسے بندغ اس آگہ پاسپورٹ
نا دفتر آکاہے تو اودے انت انت ویل و
مشکل آک مریرہ، اودا کل ع بھاز خوڑتی و
زیبائی اٹ بیان کرینے۔

ہر اتم ننا مخلوق ع نوکری (سرکاری ملازمت
اس ملا) تو دن چاکہ اودے دا کائنات نا
کل خوشی و اختیار آک ملار۔

حالانکہ نوکری و ملازمت نا مطلب چٹ
واضح ع۔ نوکریا ملازم۔ ولے دیچا انتے
کری آتوئنگ آن پد، ننا مخلوق ایلوکل ع
تینا نوکریا ملازم بھک۔

ڈاکٹر صاحب تینا کتاب اٹ پاسپورٹ
نا جنجال آتیٹ، اسلام آباد نا سفر ع ہم بھاز
زیبائی اٹ بیان کرینے۔ اوتینا و تینا

اسلام آباد اسکان ہمراہ نا ہیبت و گپ
آتے بھاز جوان ع وڈ اسٹیٹ مون آ
ایسے۔

اوکان پد اونا ورنائی نا عشق انا کہہ ع ہم
بھاز وگچین ع وڈ اسٹیٹ بیان کرینے۔

کہ امر کالج خواننگ نا وخت آکن تون،
اسے انگریز اسے تون عشق مس۔ مہر و محبت
نا دا کہہ ع ڈاکٹر صاحب تینا سفر نامہ ٹی
بھاز سادہ ع۔

بارواٹ ہیبت آتے کرینے کہ
ہرا وخت بندغ سفر اس کے، ولدا تینا
جاگہ غا سر مرے تو اودے ہمو جاگہ نا
بندغ آک حوال کیرہ۔ حوال آن مست
اودے پارہ کہ چوٹ نا بند آن حوال
ایت۔ دانا مطلب دادے کہ فی ہر اتم دا
سفر کن چوٹ آتا بندغ تفیس ہموکان آخر
اسکان تینا حوال ع ایت۔

ولدا مون آماندہ نا بارواٹ ہم پاہک کہ
ماندہ نا معنہ انت ع و ہر جاگہ غا کاریم
اٹ اٹنگک، داسہ ننا علاقہ غایتی حوال
بلنگ و حوال تنگ آن زیات ماندہ کیرہ۔
ولے منہ سال مہالوای بارکھان آروزگار
نا رداٹ ہناٹ۔ او جاگہ نا مخلوق ہر
بروک آ بندغ ع حوال کریکہ۔

ای منہ وخت آن پد تینا ہمو کھیزان
سنگت آتینا سوچ کریت کہ نم واردم آ
حوال کیرے، کئے دا ہیبت سمجھتو۔ تو او
پاریر کہ ننا رسم وودواٹ دادے کہ ہر بندغ
ع حوال کر، دن معف کہ اودے سختی اس بلکنے
اوضورت مند اسے۔ یا تینا خوشی اسٹیٹ
بنگ کن بسنے یا بجاہر بلنگ کن بسنے۔ گڑا
دا ہیبت آک کل حوال اٹ بریرہ۔

اوپاریر کہ بھاز وخت ہندن مریک کہ گاہ

ڈاکٹر عالم عجیب پاہک کہ تینا سنگت آ
ہیبت و گپ کنگ ہندن ع، دنگہ بندغ تینا
جند آ ہیبت کے۔ و دنیا ٹی کل آن مشکل
انگا کاریم ہندا دے کہ بندغ عتینے ہیبت
سفت کے۔ ولے ڈاکٹر عالم عجیب سفت
وستا کرک۔ او اسے علم دوست ع سنگت
اسے۔ کئے دا ہیبت جوان یاداف کہ ای
ڈاکٹر عالم عجیب ع ہرا وخت آن چاودہ۔
انتے کہ ہر وخت آن کہ ای ہوش
سنھالاٹ تو ای وڈاکٹر صاحب واقف
کس۔ ہاں ولے اوار تو لنگ متویس۔
داسہ الحمد للہ ڈاکٹر عالم عجیب پام اسٹیڈی
سرکل نوشکے نا سرپرست علی ع۔ کتا علمی و
ادبی رامشون ع۔ ای اوڑان بھاز انگا
گڑا تے ہیل کرینٹ۔

خاران، قلات، سوراب، شال، بسیمہ و
نوشکے نا بھاز انگا مشاعرہ غایتی ای و
ڈاکٹر عالم عجیب اوار مسنن۔

اللہ پاک ڈاکٹر عالم عجیب ع شاعر وادیب
اسے آن بیدس دا کمال ع ہم تنے کہ او
مخلوق نا تب و مزاج ع جوان چاہک۔ او
محفل اٹ، ہمو محفل نا تب اٹ ہیبت و
گپ کیک۔ وڈاکٹر صاحب ع دا ہم کمال
ارے کہ محفل ع بورمٹنگ کن ہم الپیک۔

ایو کننادوٹی ڈاکٹر عالم عجیب ناسفر نامہ قطر
ع۔ ہر منہ دے مہالو براہوئی اکیڈمی
پاکستان کونٹہ نا پارہ غان شینگ و تالان
مس۔

داسفر نامہ کنا مون آن شینگ متنگ آن
مہالو تے۔ انتے کہ داسفر نامہ ع، ای
تیٹ کمپوز کریت۔ ودا ہیبت انا اعتراف
ع ڈاکٹر صاحب تینا کتاب نا پنے نمبر 4
اٹ تینا ہیبت و گپ آتیٹی کرینے۔

داڑان بیدس اوتینا ہیبت آتیٹی براہوئی
زبان اٹ شینگ مروک آ سفر نامہ غانا
تاریخ ع بیان کرینے۔ سفر نامہ ہرا زبان نا
لوز اسے۔ دانا مطلب و معنہ ع ہم بیان
کرینے۔ داقتیان بیدس ناٹل تیج آ سفر
نامہ غان مست، براہوئی زبان نا لوز

”حوال“، لکھو ع۔ ”حوال“ ننا رسم وودود
(ثقافت) اناٹ اسے۔ ڈاکٹر صاحب دا

ناول

دے آبدغ آک

غسان کنفانی

غزل
افضل مراد

تینے اُست آ تخوئی کس

کنے ہندا بنوئی کس

گر اس غٹ آن ڈکوئی

نما مون آ اتوئی کس

غم و ڈکھ آتا گوازی ٹی

اونا گنڈ آ مروئی کس

زمانہ ع چٹ انگا

تینا رنگ اٹ ملوئی کس

تینا تینائی ع سہت اس

اونا دوئی تروئی کس

گر اس پرہ گراس پرک

اونا دو آ تخوئی کس

مراد دا زند تماشہ ٹی

اودے تینا کروئی کس

ع پہہ منگ اُرے۔ کہ ای انت پانگ
خواہسہ

آخا۔۔۔ آخای تیرہ۔۔۔

کنا مطلب۔۔۔ شش دے اس۔ بھا

زوخیت ہیئت آک بندغ نابانغان لغوشت

کیہرہ سربلیر۔۔۔ گڑا داسہ ناعول واقرار

پک مس؟ اگہ نم کن تون امنا کیزے تو دا

اوڑ دبی ع اینو ہنداڑے ایسری تینہ۔۔۔

ہندا ہیئت آتیا چٹھہ۔۔۔

(برجاء)

کلبو کرے کہ برکن تون مل۔ وخت اس
ابوالخیز ران اونا گور آ ساڑی مس تو حاجی
اودے مبارکی ترسا اونا تنخواہ ودفنگ نا پڑو
کرے۔ کل آن بھلا ہیئت داس کہ حاجی
داشرت ع ہم تنھا کہ داسہ ای ہراک سفر کن
ہنوٹ شکار و شغل یا مسافری و مہمانی اس
ابوالخیز ران ناہرنی کن کن المی مرو۔۔۔باسنی ٹی اسہ بندغ اس امر دیری آ ٹینکی ٹی
سفر کنگ کیک؟“

سٹی تیلی ع تمہہ کہ۔ نی انت سمجھک اُس

داوڑ مکہ اولی وار کنگ اُٹ؟ نی انت سمجھک

اُس؟ ای پاوہ نے۔ ہرا تم سیم آن بچ منٹ

نامری اس سلک ای نے ٹینکی ٹی تولفہ۔

ہرا تم اسکان گاڑی سیم آن مونئی بچا میٹر

اسکان ہیننے نم ہموڑے تولبو۔

کویت نا سیم آ مطلعہ علاقہ غاڈول اسیکا

وامریک اداکان گذرن ناگمان آ کویت اٹی

پتریکنہ۔“

اسد تینا کاظم ع زور آن سُر فے ڈنکے اودے

دا ہیئت آتیا بھروسہ بنگ اف و جوڑے تینا

لنگی؛ جی وڑ کرسا ڈغار ع بنگ اٹی تہا۔

مروان نادوئی باون فڈ اس بسوس اوہمو

ٹوتون گوازی ٹی تماوخت اس کہ ابوقیس

شکری ڈیور ع ہر سا اونا جاج اُٹ اختہ مس

۔۔۔

ناگمان آ مروان سوچ کرے:

”گڑا ٹینکی ٹی دیر ہم مرو؟“

نہ بابا۔ نما خیال اٹی ای کچاخ اسے اُٹ یا

اباز اس؟ معلوم مسکہ کہ ابوالخیز ران ع اونا

جندا انا دا ہیئت دوست بسوس اٹینکے او

واردم آدو تے زان تیا خلسا نا کواس خلکک

وار اس دانگ تاب تسکے تینے وارا اس اینگ

۔۔۔۔

ولدا پارے:

”نما خیال اٹی ای آ بازی نا استاد سے اُٹ

: کنا مارا شش تو ناسے دا ٹینکی ٹی پڑی اس

دیر انا تمھنے۔“

”کنا خیال پاک یک اسہ ہفتہ اس مُست نی

شکار کن ہنوٹ اٹھکر کن دیر ونگ نس۔“

اسد کرار پارے:

اڑے ہاں۔۔۔۔ نم کنا پانگ نامطلب

.....مٹ: پروفیسر غنمخوار حیات

اوغاڑی ع سلفے وپیشن مس و حاجی نا گور آ سر
منگ تون پارے:

حاجی صاحب، اگہ نی خواص تو کنا گاڑی

ٹی تو لنگ کیسہ، ایلو گاڈ یک اختہ مسدافتے

دامین؛ بچ آن پیشن کشنگ کن داسہ چار،

بچ گھنڈ اس تو لنگ

اوتم اسکان زن ارا تیار سینکے۔۔۔

حاجی رضا ورنندی ترسا پارے:

”مرحبا۔ نا گاڑی نا انجن نا غومہ و توار دا

جاگہ نا چار گھنڈ نا اختہ آن زیت جوان

مرو۔“

گڑا ابوالخیز ران شش گھنڈ تینا گاڑی ع بھلو

بھروسہ اسے ٹی ڈلیف و داپاس آ اوتینا

گاڑی نا سٹیرنگ ع بھار ترندی و تاوغت

اٹ تورسا دانگ ایگ پیری ترسا بسکہ۔

داڑان پدا انا پھیر تے جوان ع کسر اس

رینڈا کہ۔۔۔

حاجی رضا، ابوالخیز ران نا دکشا دکاری آ

سخت خوش کس و اونا دا کڑو دکشا دکا چندی

وخت اسکان مخلوق تو ہیئت ع کر یکہ وگل آن

بال مسکہ وخت اس اودے معلوم مس کہ دا

کسہ نا تالانی آن پدا ابوالخیز ران ع چندی

بندغ آک تین تون کاریم کنگ ناسلہ خلککو

ولے اوجا حاجی رضا نا کارندہ ٹی آن دو کشنگ

آن ہر دم نم منے۔ گڑا اسہ دے اودے

(غنمخوار حیات ”ہلار“ کن ریکورڈ نوشتہ
کر یکہ، اونا گچ اس نوشتہ ”ہلار“ تون
ہینکاری کن تخوک ع ہر اھیان اسٹ دا
ناول نا ترجمہ ع کہ قسط آھیٹ ہینک مرسا
ہناسے، وداسہ ہم برجاء: شوکار)

.....21.....

مخلوق او میت آن ہُپ خن تینی بکتر بند ع
ہینگ کس ولے بکتر بند بھار گونڈ ع پنداسے
سر کرسا پدا ہندن خر کرے کہ ابوالخیز ران نا
لکھ شوست آتیاں پدا ہم اسل جاگہ غان تینا
سُرنگ نا پین ع ہندن بھو ڈنکے وخت اس
پیش اس باریم نا وخت آ خاچا کہ گڑا وں
کروسس تولٹ ایٹوسس جومبک کروسس او
بش منگ نا پین ع بھو کہ دا ہم ہندن مس
اسہ انچ اس ولدا سُر تو۔ غٹ بچ مروک آ
مخلوق تو ایٹن ہم نا او میت مس و
ابوالخیز ران نا جندا نا اُست اسل پناہیشہ
ہیشہ مس۔ دا ہم کارگیر تادینا ٹی اودے
پوسکن ع آزموندہ اس مس ہندا آزموندہ
ولدا اودے مون مستی کویت اٹی ڈیوری
وخت آ حاجی رضا نا کارندہ ٹی ٹی بھار مک
کرے۔اسہ دے اس تو کمال اس مس۔ دا دے آ
اوتینا بھلا دیری آ ٹینکر گاڑی ع اسہ ہندن ع
سُرک اسے آڈنگ کس ہرا بے ڈول، مین،
رہڑی وچٹی موسس۔ قافلہ نا ایلو گاڈ یک تو
ڈغار اٹی مین ہنار و افنا جتک بند سُر۔ اونا
گاڑی نئے مین ہناسے انجن تے بندس۔
کسہ دُن کس کہ حاجی رضا و اونا گراس
سنگت منہ دے کن شکار نا نیت اٹی ریک
آتیا ہنگ کسر۔ مدہمتی تو کس ولے اسل
بے اعتبار۔ وخت اس اوک واپسی نا ارادہ
کریری تو سُرک سفا و جوان لگا کہ۔ ہراڑان
ڈیور تارہمت خشنگ مس و اوک بیدس تامل
آن گاڑی تے سُرک آ لگفیر ولے اسٹ
اسٹ آغٹ گاڈ یک بچ اٹی مین ہنار۔
ولے ابوالخیز ران ہرانا گاڑی کل آن پدی
کس بھار دکشا دکاری تو مون مستی برسا
کرے واسہ دم اس زبان کنگ آن بیدس
حاجی رضا نا گاڑی نا بربر بس سلیس
ہرا سٹی بچ اسکان بچ اٹی مین ہناس گڑا